

Jill van Grinsven en Nienke van Dijken

JILL VAN GRINSVEN

Word wakker, witte Nederlander!

Heb je weleens nagedacht over de invloed van jouw huidskleur op je leven? Ik tot voor kort niet. Mijn interesse in dit onderwerp werd al aangewakkerd door de zwartepietendiscussie, maar toen ik een column in *de Volkskrant* over wit privilege las wist ik het zeker: hier is meer aan de hand. In deze column schreef Asha ten Broeke dat als je een witte huidskleur hebt, je zonder het te weten de loterij hebt gewonnen. 'Wit' zijn, vindt ze, is een privilege en dat zou erkend moeten worden. Zo had ik het nog nooit bekeken. Heb ik dan echt, als wit mens, een bevoorrecht leven of is dat maar gezeur van niet-witte mensen?

Laat ik, om erachter te komen wat wit privilege nou eigenlijk betekent, eerst de definitie van 'privilege' erbij pakken. In mijn woordenboek staat: 'Een set rechten en/of voordelen die beschikbaar zijn voor een specifieke groep mensen op basis van een eigenschap of kenmerk van die groep'. In dit geval is die eigenschap natuurlijk: witheid. Een kleur die in verband wordt gebracht met puur, rein, onschuldig en neutraal. Bij de Bijbel gaat het al mis: Jezus is wereldwijd afgebeeld als een witte, blonde, blauwogige man, terwijl hij een Palestijnse Jood moest zijn geweest. Uhm?

En zo gaat het verder, van tijdschriftcovers tot aan reclameposters en advertenties: wit voert de boventoon. Ik, als witte vrouw, kan kijken op tv, in de krant, waar dan ook en mezelf overal ruim-

schoots vertegenwoordigd zien. Dat is een privilege. Mij wordt nooit gevraagd waar ik vandaan kom, en als ik een fout bega straalt dit niet af op mijn hele etnische groep. Dat is óók privilege, ontstaan door een lang en gruwelijk koloniaal verleden, slavenhandel, en de invloed die dat alles vandaag de dag nog heeft. Wit privilege bestaat dus echt.

Een veel gebruikt argument tégen wit privilege is dat je er helemaal niet om gevraagd hebt om wit geboren te worden. Je kiest er immers niet voor, dus wat doe je dan fout? Columniste Sylvia Witteman verwoordde dit gevoel ooit goed in minder dan 140 tekens op Twitter. 'De hele tijd dat knagende gevoel dat je iets goed te maken hebt, als blanke middenklasser. Maar wat? En hoe? En waarom precies? Ik heb nooit gevraagd om "white privilege". Ik heb nooit gevraagd om wit te zijn. Waaraan ben ik schuldig?'

Maar lieve Sylvia, hier sla je de plank helemaal mis. Het is namelijk helemaal niet de bedoeling om je schuldig te voelen, zeggen activisten. Het doel is juist om witte mensen zich bewust te maken van het voorrecht dat ze hebben en ze te laten inzien dat het niet erkennen van je privilege een nog groter probleem in stand houdt: institutioneel racisme.

Want veel mensen zijn zich hier, net als ik een tijdje terug, niet van bewust. Om mezelf meer te leren over dit onderwerp las ik het boek *Hallo witte mensen* van Anousha Nzume,* dat me eigenlijk meer heeft geleerd over geschiedenis, politiek en hoe de wereld in elkaar zit dan al mijn schoolboeken tot nu toe. (Wist je bijvoorbeeld dat Kameroen en andere landen tot op de dag van vandaag aan Frankrijk een zogenaamde koloniale belasting betalen? Pardon? En dat Bonaire nog steeds een gemeente van Nederland is, net als

* Nzume, Anousha (2017), *Hallo witte mensen*, Amsterdam: Amsterdam University Press.

Rotterdam dus? Alleen krijgt dit eiland niet dezelfde rechten en vertegenwoordiging, nog iets waar mijn mond van openviel.)

Hierin legt Nzume onder andere uit wat wit privilege en culturele toe-eigening is, hoe je racisme het beste kan aanvechten en leert ze ons een lesje ongecensureerde Nederlandse geschiedenis. Na het lezen van dit boek was ik volledig overtuigd van mijn witte, bevoorrechte positie. Hoe komt het dat ik hier zo lang niet van wist? Zijn zoveel Nederlanders dan zo opzettelijk 'kleurenblind'? Of wordt er gewoon te weinig over gepraat?

Ik merk dat een ander veelgehoord argument tegen wit privilege het volgende (of een variatie daarop) is: 'Ik heb helemaal geen wit voorrecht hoor, ik kom uit een arm wit gezin, ik ben vroeger veel gepest vanwege mijn uiterlijk, etc...' Amerikaanse blogger Gina Crosley-Corcoran sprak zich publiekelijk hierover uit toen ze zei dat ze, toen ze in zware armoede opgroeide, niks merkte van haar 'bevoorrechte' huidskleur.

Maar ook dit argument mist volledig waar het in de kern om gaat. Een citaat uit het boek van Nzume om alles wat duidelijker te maken: 'Als jij bijvoorbeeld een roodharige heteroman bent, ben je misschien ontzettend gepest als kind. Maar hoogstwaarschijnlijk minder dan het roodharige jongetje dat op jongens valt. Misschien ben je wel meer gepest dan het jongetje van kleur in jouw klas. Maar waarschijnlijk zal je niet worden afgewezen bij een sollicitatie vanwege je haarkleur.' Het punt dat hier wordt gemaakt is dus: wit zijn betekent niet dat je leven rozengeur en maneschijn is. Maar het betekent simpelweg dat mensen van kleur nog stééds harder moeten werken voor dingen waarvan jij niet doorhad dat je ze had.

Begint het nu een beetje te dagen? Bij mij in ieder geval wel. Ik heb me gerealiseerd dat ik me in een bevoorrechte positie bevind, en daar gebruik van moet maken op een positieve manier. Want er zijn twee verschillende soorten mensen: degenen die onrecht zien gebeuren en verder gaan met hun dag, en degenen die onrecht zien gebeuren en actie ondernemen. Je hierover uitspreken

en de discussie beginnen met mensen om je heen is alleen maar belangrijk. Na al het onderzoek dat ik heb gedaan weet ik in ieder geval wel waar ik sta aan de kant van de zwartepietendiscussie. En hopelijk ben jij, lieve lezer, ook een stukje wijzer geworden. Kennis is immers macht. Dus *stay woke*.

NIENKE VAN DIJKEN

OVER... IMPLICIETE VOOROORDEN

Een sociaal experiment. Een fiets staat met een kettingslot vast aan een lantaarnpaal. Een donkere man in joggingbroek en t-shirt probeert de ketting los te knippen met een betonschaar. Oplettende voorbijgangers grijpen in en sturen de politie op hem af.

Dezelfde fiets staat vast aan dezelfde lantaarnpaal. Een blanke man van hetzelfde postuur, in dezelfde joggingbroek en hetzelfde t-shirt probeert de ketting los te knippen. Oplettende voorbijgangers schieten de man te hulp. 'Wat vervelend dat je fietssleutel foetsie is.'

Witte mensen hebben hun kleur mee. Dit verschijnsel wordt 'white privilege' genoemd. Onbewust associëren we witte gezichten met positieve begrippen als 'reinheid' en 'onschuld'. Donkere gezichten daarentegen verbinden we juist makkelijker met negatieve termen als 'slecht' en 'pijn'. De impliciete-associatietest (IAT) laat dit zien (zie: <https://implicit.harvard.edu/implicit/netherlands/>).

Opvallend is dat de impliciete vooroordelen die we eropna houden, meestal niet overeenkomen met de opvattingen die we bewust hebben. Dus als iemand vraagt of ik iets tegen donkere mensen heb, zeg ik 'Nee, natuurlijk niet. Voor mij is iedereen gelijk, ongeacht iemands huidskleur.' Maar als ik de IAT zou doen, zal daar hoogstwaarschijnlijk uitkomen dat donkere gezichten negatieve associaties in mij oproepen.